

Veress Gábor: A fenntarthatóság lényege, hogy szeretetben éljünk

Studia Wesprimiensiä, XIX évfolyam, 2018.I-II szám, 61-72.

Közleményünk célja annak a bemutatása, hogy a fenntarthatóság lényege a szeretet. Napjainkban alakul a szeretet fogalmának újszerű értelmezése. A személyek közötti **személyes szeretet** széleskörűen ismert fogalmát Ferenc pápa az elmúlt években több új gondolattal kiegészítette, és új fogalomnak tekinthető a **társadalmi szeretet** értelmezése, amelyet ismereteink szerint elsősorban XVI Benedek pápa és Ferenc pápa vezették be.

A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács által készített Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiában értelmezett négy erőforrás, - a gazdaság, a társadalom, a környezet és az ember - közül az emberi erőforrás fejlesztésének alapvető eszköze a személyek közötti személyes szeretet, ugyanakkor a társadalmi erőforrás fejlesztésének alapvető eszköze pedig a közösséget összetartó társadalmi szeretet.

A fenntartható fejlődés megvalósítására sokféle világmozgalom indult, azonban ezek egyike sem biztosítja a fenntartható fejlődést. A fenntartható közösség, világ a helyes személyes és társadalmi szeretet következménye. *Úgy tűnik, hogy a fenntartható fejlődés csak a szeretet, ezen belül a személyes szeretet és a társadalmi szeretet együttese által biztosítható.*

A helyes személyes és társadalmi szeretet következménye túlmutat a fenntarthatóságon, a helyes szeretet ezen felül megfelelő életminőséget, harmóniát, örömet jelent már itt a Földön, és végül az örök életet is, mint a lényegét, a legfontosabbat. Aki a helyes szeretetre törekszik, az az üdvösséget akkor is elnyeri, ha a Földön nem sikerült mindazt elérni, ami elvileg lehetséges lett volna [1].

Munkánk fő célja az élet lényegét jelentő szeretet fontosságának a hirdetése. Először röviden bemutatjuk a fenntarthatóság témakörét, majd bevezetésként összefoglalva megállapítjuk, hogy *a világot mozgó erő a szeretet*, és erre alapozva vázoljuk a hagyományos személyes szeretet fogalmát és ezt Ferenc pápa néhány újszerű gondolatával egészítjük ki. Ezután a XVI Benedek pápa munkáira és Ferenc pápa „Legyen áldott” kezdetű enciklika mondanivalójára építve bemutatjuk a társadalmi szeretet fogalmát.

A fent fogalmakra alapozva hangsúlyozzuk, hogy a fenntarthatóság lényege a személyes szeretet és a társadalmi szeretet, ezért a közlemény befejező részében bemutatjuk a személyes szeretet és a társadalmi szeretet megvalósítását a hétköznapiakban.

A FENNTARTHATÓSÁG

A fenntarthatóság irodalmáról

A fenntarthatóság hatalmas, áttekinthetetlenül nagy témakör, sokféle átfedő tudományterület összessége, eltérő kultúrák, világnézetek, értékrendek sokasága, eltérő értelmezésű fogalmak, elnevezések használata, különböző érdekek, politikai nézetek véleményterengere.

Korábbi munkáinkban már foglalkoztunk a fenntarthatóság és az etika témakörével, pl. [2]-[4]. A jelen közleménynek nem célja a fenntarthatóság áttekinthetetlenül hatalmas irodalmának a bemutatása, annyit azonban megemlítünk, hogy e témakör irodalma a szerzők szempontjából három nagyobb csoportra bontható.

Számos *nemzetközi, államközi intézmény* ad ki jelentéseket, készít programokat a fenntarthatósággal kapcsolatban. E témakör jeles hazai ismerője Faragó Tibor több munkájában összefoglalta e témakört

(pl.[5]-[6]). A nemzetközi intézmények munkái közül kiemeljük az Egyesült Nemzetek Szövetsége 2015. aug. 2-án kiadott, a „*Világunk átalakítása: a fenntartható fejlődés 2030-ig tartó programja*” [7] című nyilatkozatot, valamint a Párizsi Klímacsúcson 2015. december 12.-én aláírt megállapodást [8].

A fentiek mellett sok *személy*, tudós és társadalmi szervezet jelentetett meg könyveket, közleményeket. Felsorolni sem lehet az elmúlt évtizedben megjelent magas színvonalú, tartalmas fenntarthatóság témájú hazai könyveket. A hazai művekből az alábbiakban a teljesség igénye nélkül kiemeljük Kerekes Sándor közgazdaságtani [9], Náray-Szabó Gábor biológiai és kémiai kutatási [10], Lányi András társadalmi etikai [11], Tóth Gergely vállalatirányítási [12], Gyulai Iván környezetvédelmi [13] és Papp Sándor keresztény [14] szemléletű könyvét.

A fenntarthatóság témájával foglalkozó munkák harmadik csoportját a különböző *történeti keresztény egyházak* munkái tartalmazzák, amelyek közül Ferenc pápa „Üdvöz Légy” című enciklikáját [15] mutatjuk be.

A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia

Hazánk fenntarthatóságra vonatkozó célrendszerét az Országgyűlés Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanácsa által készített és az Országgyűlés által 2013.-ban elfogadott Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia [16] tartalmazza.

A fenntarthatóság kezelésének lényege a fenntarthatóságot meghatározó alapvető erőforrások rendelkezésre állásának és változtathatóságának a biztosítása. A nemzetközi irodalom szerint a fenntarthatóságot alapvetően a társadalmi, a természeti és a gazdasági erőforrások határozzák meg.

Hazánkban a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács javaslatára a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia fent felsorolt erőforrások mellett bevezeti az **emberi erőforrás** fogalmát is. A Keretstratégia megállapítja, hogy minden nemzedék *anyagi, szellemi és lelki jólétének* elősegítéséhez szükséges javak létrehozásához négy alapvető erőforrás szükséges: az emberi (humán), a társadalmi, a természeti és a gazdasági.

A fenti négy erőforrás a fenntarthatóság szempontjából jelentősen eltérő:

- a természeti erőforrások *korlátosak*,
- az emberi erőforrások az idő függvényében *gyarapíthatók*,
- a társadalmi erőforrások az idő függvényében *gyarapíthatók*,
- a gazdasági erőforrások az idő függvényében *gyarapíthatók*.

A fenti erőforrások alakulása természetesen egymással szoros kölcsönhatásban van, ezek kezelésénél ezért figyelembe kell venni a közöttük fennálló kapcsolatokat.

A fenntarthatóság enciklikája

Az elmúlt évtizedekben a fenntarthatóság témakörében megjelentek a történelmi keresztény egyházak fontos megnyilatkozásai is, különösen a Katolikus Egyház enciklikái, kiemelve ezek közül Ferenc pápa „*Áldott légy*” („*Laudato si'*”) – a *közös otthon gondozása*” című 2015. jún. 20.-án kiadott enciklikáját [15]. Ezt az enciklikát a társadalmi szeretet értelmezésénél a későbbiekben részletesebben ismertetjük.

A fenntarthatósággal kapcsolatos tevékenységek főbb veszélyei

Ferenc pápa a 2017. november 19.-i bonni klímakonferenciára az alábbiakat üzenté [17]. „A technikai megoldások szükségesek, de nem elegendőek. ...szükséges, hogy elkerüljünk négy helytelen

viselkedésmódot az emberiség egyik legaggasztóbb jelenségeinek megközelítésében – ezek ugyanis biztos, hogy nem segítenek hozzá a Föld jövőjének becsületes kutatásához, valamint az őszinte és eredményes párbeszédhez. E négy hozzáállás:

- a probléma tagadása,
- a közöny,
- a beletörődés és
- a nem megfelelő megoldásokba vetett bizalom, amely a legrejtettebb kockázati tényező.”

Rendkívül fontos lenne, hogy a politikai döntéshozók, a témakör elismert szakértői figyelembe vennék ezeket a veszélyeket, és ezek szerint kísérelnék meg biztosítani a fenntarthatóságot.

A VILÁGOT MOZGATÓ ERŐ A SZERETET

A szeretet hatalmas irodalmából csak Noszlopi László munkáját [18] emeljük ki, és megjegyezzük, hogy a szeretet témakörével mi is már többféle munkában foglalkoztunk, pl. [19]- [21].

A szépirodalomban és többféle tudományos szakmai irodalomban egyre gyakrabban jelenik meg - hol mint sejtés, hol mint állítás, - az, hogy *a világot mozgató erő a szeretet*.

A szeretet világot meghatározó erejét sokan értelmezték, legismertebb a szeretet Dante által megfogalmazott ereje [22]:

„Csüggedtem volna, lankadt képzelettel,
de folyton-gyors kerékként forogtatt
vágyat és célt bennem *a Szeretet*, mely
mozgat napot és minden csillagot.”

Ferenc pápa az „Üdvöz légy” kezdetű enciklikájában [15] a világot mozgató törvényről az alábbiakat írja: „A megtérés értelmét gazdagítja, hogy minden teremtmény visszatükröz valamit az Istenből; *az Isten egyfajta rendet és dinamizmust írt a világba*, amelyet az embernek nincs joga figyelmen kívül hagyni.”

Einsteinnek tulajdonítják az alábbi mondatot: „Létezik egy rendkívüli erő, amely mindent magába foglal és irányít, ami az Univerzum minden egyes jelensége mögött áll, és amit még nem azonosítottunk. *Ez az Univerzális erő a szeretet.*”

Ferenc pápa 2018. június 19.-i vatikáni beszéde [23] végén Dante Alighieri *Isteni színjáték*ából idézett, miszerint *a szeretet az, mely mozgat minden napot és csillagot*; a Pápa azt kívánta, hogy vezesse az asztrofizikusok munkáját a szeretet – szeretet az igazság, szeretet az univerzum és szeretet egymás iránt, mindig együttműködve a különbözőségben.

A Világ alapvető Törvénye az értéket termelő mozgás!

Korábbi munkánkban [19] kifejtettük, hogy a mozgás célja és eredménye *érték*, amelynek elérését *Törvény* biztosítja. A Törvény megvalósulását a Világba „beépített” mozgatórugó hajtja. A Világot működtető mozgás mozgató rugója valamilyen érték iránti vágy, potenciál, erre példa az élettelen világban a potenciál; az élő világban az ösztön; az ember esetén a *szükséglet/igény*.

Az ember alapvető igényei a biológiai, az értelmi és a lelki igények [24]. A biológiai igények legtöbbször nem igazi igény, de a lelki igények, - melyek közül napi szükséglet a szeretetigény - az elsődlegesek, ezek az örök értékek! A szeretetigény az az erő, amely az emberiséget mozgatja. A mozgás/tevékenység igényt elégít ki, így értéket termel. A szeretetadással a szeretetigényt elégítjük ki és ezzel a szeretetet, az örök értéket adjuk,

A SZEMÉLYES SZERETET

A személyes szeretet értelmezése és fokozatai

Annak ellenére, hogy a szeretet sokfélesége már több évezred óta a gondolkodás középpontjában áll, a fogalom sokszínűsége miatt mind a mai napig nem egyértelmű a személyes szeretet értelmezése.

Személyes szeretetnek nevezzük a két személy között létesülő szeretet fogalmát, amelyről leegyszerűsítve azt mondhatjuk, hogy ez a hagyományosan értelmezett szeretet fogalom. A személyes szeretet értelmezését talán elősegíti, ha az alábbiakban vázoljuk ismertebb fokozatait:

- tolerancia: nem gyűlöl,
- viszonzást váró szeretet: azt szereti, aki őt viszonzszereti,
- annak a szeretete, aki nem bántott: azt szereti, aki nem bántja őt,
- az ellenség szeretete: azt is szereti, aki bántja őt,
- önzetlen szeretet: mindenkit feltétel nélkül szeret.

Megjegyezzük, hogy a *boldogság* ajándék az önzetlen szeretetért!

A szeretet himnusza

A hagyományos személyes szeretet fogalmát Szent Pál a Szeretet himnuszában (Pál 1. Korinthusi 13:1-13) fogalmazta meg az alábbiakban. „... a szeretet türelmes, a szeretet jóságos, nem féltékeny, nem kérkedik, nem fuvalkodik fel, nem nagyravágyó, nem keresi a magáét, nem gerjed haragra, nem gondol rosszra, nem örül a gonoszságnak, de együtt örül az igazsággal, minden eltűr, mindent elhisz, mindent remél, mindent elvisel. a szeretet soha meg nem szűnik.”

Példák a személyes szeretet értelmezésére

Az alábbiakban irodalmi források nélkül közlünk a szeretetre vonatkozó néhány széles körben elterjedt gondolatot.

„A szeretet ott folytatja, ahol a tudás abbahagyja.” (*Aquinói Szent Tamás*)

„A szeretet az egyetlen erő, amely képes ellenségből barátot csinálni.” (*Martin Luther King*)

„Ha csak két szelet kenyered van, akkor add oda az egyiket, hogy a szíved is örüljön. (*kínai közmondás*)

„Ha valaki dacos, gúnyos vagy dühös arcával a végletekig felbosszant, gondolj arra, hányszor láttad kedves, szeretetteljes arccal.” (*F.W.Foerster*)

„Ha szeretünk, az egész embert szeressük, úgy, amint van, s ne olyannak, amilyennek szeretnénk, hogy legyen.” (*Tolsztoj*)

„Mások nagy előnyével szemben nincs más mentőeszköz, mint a szeretet.” (*Goethe*)

„Ha ítélkezel az emberek fölött, nem marad időd szeretni őket.” (*Teréz anya*)

A szeretet és az erények

A keresztény kultúra az alábbi főbb erényeket értelmezi:

- hit, remény, szeretet;
- okosság, igazságosság, bátorság, mértékletesség;
- alázat, engedelmesség, állhatatosság, türelem, irgalmasság;
- öröm, boldogság, humor, játék.

A **szeretet** az összes erény alapja és hordozója, benne érthető meg az erények összefüggése egymással. A szeretet mint isteni erény emeli az összes többi erényt természetfölötti szintre.

(*Aquinói Szent Tamás*)

A mai világban kiemelt jelentősége van az *irgalmasságnak*, amely az egyik legfontosabb keresztény erény: együttérzés, amely a betegek, szegények, gyengék iránti segítségre ösztönöz. (Mt 5,7; Jak 2,1-13; Péld 19,22a). Más megfogalmazásban az irgalmasságnak lényege az ellenséggel vagy gonosztevővel szemben elnéző magatartás, melynek során eltekintünk a büntetés kiszabásától.

A HAGYOMÁNYOS SZEMÉLYES SZERETET FOGALMÁNAK KITERJESZTÉSE

A hagyományos személyes szeretet fogalmát sok gondolkodó elmélyítette, ezek közül kiemelten fontosak Ferenc pápa gondolatai, aki nagyon sok munkájában foglalkozik a szeretet értelmezésével, a hagyományos köznapi szeretet fogalmának a kiterjesztésével. Ferenc pápa ez irányú gondolatait foglalja össze Kasper bíboros „Ferenc Pápa: A gyengédség és a szeretet forradalma” című könyvében [25].

A gyengédség, a segítő/gondoskodó, alázatos szeretet

Ferenc pápa számos munkájában hívja fel a figyelmet a „tenderness”, a gyengédség, a segítő/gondoskodó szeretet és a „humility”, az alázatosság fontosságára. A TED 2017 konferencián elhangzott előadásában Ferenc pápa a közeledő és valósággá váló szeretetként fogalmazta meg a gyengédség fogalmát. Ebben az előadásában meghirdeti a *gyengédség forradalmát* [26].

A segítő/gondoskodó szeretet alapvető példája az irgalmas samaritánus, melynek lényege, hogy bármilyen okból került az illető a gondoskodásra szükséges helyzetbe, nekünk segíteni kell! A segítő/gondoskodó szeretet lényege, hogy a bajba jutott embertársainkról, - hiába viselkednek esetleg borzalmasan, - mindenképpen gondoskodni kell!

A közelség, az odafigyelés

Ferenc pápa 2018.márc. 29.-én a papoknak az alábbiakat mondta [27]. „A közelség több mint egy különleges erény neve, olyan magatartás, amely meghatározza az egész személyt, annak kapcsolatteremtő készségét, azt a létmódot jelenti, hogy miközben önmaga életét éli, odafigyel másokra. Amikor az emberek azt mondják egy papra, hogy „közeli”, általában két dolgot emelnek ki: az első, hogy „mindig jelen van”, a második pedig, hogy mindig van egy jó szava mindenkinek”.

A TÁRSADALMI SZERETET

Ferenc pápa „Áldott légy” enciklikájának tartalmi előzményei

A különböző pápai megnyilatkozások között sok esetben sokféle tartalmi, logikai kapcsolat van. Az alábbiakban kiemelünk néhány olyan pápai megnyilatkozást, amelyek Ferenc pápa „Áldott légy” kezdetű enciklikájának tartalmi előzményének tekinthetők.

A társadalmi összefogás lényegét tartalmazza Szent XXIII. János pápa: *Békét a földön* (Pacem in terris) enciklikája, 1967, [28].

Szent II. János Pál pápa: „Századik év”(Centesimus annus) c. enciklika, 1991, [29] megemlékezik XIII. Leó p. →[Rerum novarum](#) (Új dolgok) enciklikájáról, 1891 és mindazokról az egyházi megnyilatkozásokról, melyek létrehozták az →[Egyház szociális tanítását](#), hatékonyá tették és fölhívták rá a figyelmet. Buzdít, hogy „fedezzük föl újra azoknak az alapvető elveknek a gazdagságát, amelyek a →[munkáskérdés](#) megoldására az egyház szociális tanításában benne foglaltatnak”

Szent II. János Pál pápa: Üzenet a béke 37. világnapjára 2004. január 1[30] munkájában az alábbiakat írja. „A keresztény hívő tudja, hogy Isten szeretetből lépett kapcsolatba az emberrel. S viszonzásul

szeretetet vár az embertől. Ezért az emberek között is a szeretet a kapcsolatok legmagasabb rendű és legnemesebb formája. A szeretetnek át kell járnia az emberi élet minden területét, beleértve a nemzetközi jogrendet is. Csak akkor örvendhet az emberiség a tartós és hiteles békének, ha a „szeretet civilizációja” jut uralomra.”

A társadalmi szeretet témakörében fontos további munkája XVI Benedek pápa „Az Isten szeretet” című enciklikája, 2006. [31].

XVI. Benedek pápa a Latin-Amerikai és Karibi Püspökök V. Általános Konferenciájának megnyitó ülésén [32] az alábbiakat mondta: „Egy olyan társadalom, amelyben Isten nincs jelen, nem találja meg a szükséges egyetértést az alapvető erkölcsi értékekről, sem pedig az erőt, hogy ezen értékek szerint éljen, akár a saját érdekei ellenére is”.

XVI. Benedek pápa a Szentszékhez akkreditált diplomáciai testülethez szóló beszédében [33] felszólította a politikusokat, hogy: „... szüntessék meg a világgazdaság működési zavarainak strukturális okait...”

XVI. Benedek, 2008. február 18-án a következőket mondta [34]: „ Miért követeli meg Jézus az ellenségünk szeretetét, tehát olyan szeretetet, amely meghaladja az ember képességeit? Valójában Krisztus kívánsága reális, mert számításba veszi azt aényt, hogy a világban igen sok az erőszak és igazságtalanság. Ezt a helyzetet csak úgy lehet meghaladni, ha nagyobb szeretetet és igazságot állítunk szembe vele.”

A társadalmi szeretet témakörében fontos további munka XVI Benedek pápa „Az Isten szeretet” című enciklikájának folytatásaként XVI. Benedek pápa: „Szeretet az igazságban” enciklika 2009 [35].

Fontos észrevennünk, hogy Ferenc pápa korábbi, elsősorban szeretettel foglalkozó munkái után az örmre hívja fel a figyelmet, ezt képviseli „Az evangélium öröme” apostoli buzdítása is [36].

Ferenc pápa Bolíviában tartott beszédében [37] az alábbiakat mondta: „Az emberek és a természet nem állhatnak a pénz szolgálatában. Nemet mondunk a kirekesztés és a társadalmi igazságtalanság gazdaságára, ahol a pénz uralkodik ahelyett, hogy szolgálna. Ez a gazdaság öl. Ez a gazdaság kirekesztő. Ez a gazdaság elpusztítja a Földanyát.”

Ferenc pápa „A családban megélt szeretetről” kezdetű apostoli buzdításában [38] útmutatást ad a szeretet megvalósításának családi gyakorlatához.

Ferenc pápa örmre felszólító újabb munkája az „Örüljetekek és ujjongjatek” kezdetű apostoli buzdítása is. [39].

Ferenc pápa „Áldott légy” enciklikája a társadalmi szeretet enciklikája

Ferenc pápa „Áldott légy” kezdetű enciklikája– a közös otthon gondozása c. 2015. jún. 20-án megjelent 164 oldalas enciklika [15], amely a társadalmi szeretet enciklikájának tekinthető, 246 témakört ölel fel, és az alábbi hat fejezetből áll:

- Ami közös otthonunkkal történik
- A teremtés evangéliuma
- A környezeti válság emberi gyökerei
- Átfogó ökológia
- Tájékozódást és cselekvést segítő szempontok
- Ökológiai nevelés és lelkeség.

Ezt a hat fejezetet követi az enciklikában még az

*Ima a földünkért,
A teremtett világgal együtt mondott keresztény ima
Assisi szent Ferenc: Naphimnusz.*

Ökológiai közösségi megtérés

Az „Áldott légy” kezdetű enciklika fő mondanivalója, hogy ökológiai megtérésre van szükségünk, annak a hivatásnak a megélése, hogy védelmezői legyünk Isten művének. Nem elég, ha mindannyian jobbá válunk. A társadalmi problémákra közösségi hálóval kell válaszolnunk! A tartós változás megindításához közösségi megtérés szükséges.

A megtérés értelmét gazdagítja, hogy minden teremtmény visszatükröz valamit az Istenből; az Isten egyfajta rendet és dinamizmust írt a világba, amelyet az embernek nincs joga figyelmen kívül hagyni.

Társadalmi szeretet

Tudomásunk szerint a társadalmi, politikai szeretet fogalma napjainkban alakul ki, amelyhez jelentősen hozzájárulnak a katolikus egyház vezetőinek, különösen XVI. Benedek pápának azon megnyilatkozásai, amelyek Ferenc pápa „Áldott légy” kezdetű enciklika tartalmi előzményeinek tekinthetők.

Ferenc pápa az „Áldott légy” kezdetű enciklikájában a társadalmi szeretettel kapcsolatban az alábbiakat emeli ki. „Szükségünk van egymásra, felelősséggel tartozunk másokért és a világnak! A szeretet, mely tele van a kölcsönös gondoskodás apró gesztusaival, civil és politikai szeretet is. A társadalom iránti szeretet és a közjó iránti elköteleződés a szeretet kiváló formája, amely a makro viszonyokat, a társadalmi, gazdasági és politikai kapcsolatokat is érinti.

A társadalmi szeretet az igazi fejlődés kulcsa: a társadalom emberibbé, az emberi személyhez méltóbbá tétele érdekében a szeretet szerepét újra kell értékelni és a cselekvés állandó, legfőbb normájává kell tenni.

A társadalmi szeretet megállítja a környezet rombolását és ösztönzi a gondoskodás kultúráját. Nem mindenkinek feladata a politikában dolgozni, de mindenkinek feladata a közjó szolgálatában tevékenykedő társadalmi szervezetekben munkálkodni.”

A társadalmi szeretet fogalmához kapcsolódik Ferenc pápa „A családban megélt szeretetről” kezdetű apostoli buzdítása [39].

A szeretet civilizációja az enciklikában

Ferenc pápa „Áldott légy– a közös otthon gondozása” című, 2015. jún. 20.-án kiadott enciklikájának[15] 231. cikkelyében az alábbiakat írta: „Az Egyház a „szerepet civilizációjának” eszményét javasolta a világnak”. A társadalmisított szeretet az igazi fejlődés kulcsa: „A társadalom emberibbé, az emberi személyhez méltóbbá tétele érdekében a szeretet szerepét a társadalmi életben – politikai, gazdasági és kulturális szinten – újra kell értékelni és a cselekvés állandó, legfőbb normájává kell tenni.”

A FENNTARTHATÓSÁG LÉNYEGE A SZEMÉLYES ÉS A TÁRSADALMI SZERETET

A fenntarthatóság felé egyetlen út vezet: a megbocsátó, felemelő szeretet

Nyilvánvaló, hogy a legtöbb olvasó számára a szeretet társadalmának már az értelmezése önmagában is, de különösen a mindennapi megvalósíthatósága nagyon kérdéses, hiszen maga a szeretet kifejezés is többértelmű. A szeretet pontos értelmezése nélkül, világnézettől függetlenül, megszámlálhatatlanul sok irodalmi és művészi alkotás, és pszichológiai tudományos munka hirdeti a szeretet nélkülözhetetlenségét, alapvető fontosságát.

Noszlopi László könyvének bevezetőjében ([18], 5.o.) már 1975-ben ezt írta: „A szeretet nem valami érzelmes, kedves ellágyulás, amely nélkül az élet azért megvolna valahogy, hanem épp napjainkban mutatkozik meg apokaliptikus méretekben, hogy elegendő szeretet nélkül az emberiség sorsa megpecsételődött. Isten választút elé állít mindnyájunkat: vagy teljesítjük végre a szeretet parancsát, vagy pedig Szodoma és Gomora sorsa, Szent János apostol apokalipszisének megrettentő képei, Nostradamus jóslatai stb. együttvéve sem képesek megrajzolni, ami fenyeget.”

„Ha a világ a nyomor, a terror és a káosz következtében elhalálozik, úgy ez onnan fog származni, hogy mi, emberek, képtelenek vagyunk békés módon alkalmazkodni az új világhoz, *az emberiség egységének a világhoz*, amely minden időben megvolt, és amely bennünket arra unszol, hogy valóban osztatlanná legyen”. ([18], 138 o.)

Noszlopi László a „*Megmentő és felemelő szeretet*” című könyvében [18] már 1975-ben elemzően összefoglalta és felhívta a figyelmet arra, hogy az emberiség pusztulása egyedül a megmentő és felemelő szeretet útját kerülhető el. Noszlopi László könyvének utolsó fejezetében így fogalmaz: „A szellemi értékek tisztelete, az igazság és a szépség szeretete, becsületesség és könyörületesség, együttérzés az elnyomottakkal, hit az emberek testvéri összekötöttségében azok a tulajdonságok, amelyek a modern kultúrát megmenthetik.” ([18], 137. o.)

XVI. Benedek pápa 2005-ben az emberiség megmentése érdekében adta ki „*Az Isten szeretet...*” kezdetű enciklikáját a keresztény szeretetről [31]. Ugyancsak ő adta ki 2008-ban a „*Szeretet az igazságban...*” kezdetű enciklikát az ember teljes értékű fejlődéséről a szeretetben és az igazságban [36].

XVI. Benedek pápa 2008-ban meghirdette az ellenség szeretetét is előíró *keresztény forradalmat*, mely egyedüli lehetőség a béke felé. Az emberiség választút előtt áll: az erkölcs, az értékek lerombolásával, a szeretet „tiltásával” önmaga bukását fogja-e elérni, vagy a fennmaradás érdekében ki fogja robbantani a szeretet forradalmát? XVI. Benedek pápa 2008. február 18-án a zarándokok ezreinek az alábbiakat mondta [34]: „Miért követeli meg Jézus az ellenségünk szeretetét, tehát olyan szeretetet, mely meghaladja az ember képességeit?” – tette fel a kérdést (Lk 6,27). „Valójában Krisztus kívánsága reális, – folytatta – mert számításba veszi azt a tény, hogy a világban igen sok az erőszak és igazságtalanság. Ezt a helyzetet csak úgy lehet meghaladni, ha nagyobb szeretetet és igazságosságot állítunk szembe vele.”

A fenntarthatóság mozgatórugója a személyes és a társadalmi szeretet

Mint már korábban utaltunk rá, a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia megállapítása szerint minden nemzedék *anyagi, szellemi és lelki jólétének* elősegítéséhez szükséges javak létrehozásához négy alapvető erőforrás szükséges: az emberi (humán), a társadalmi, a természeti és a gazdasági.

Az erőforrások fenntarthatósága szempontjából alapvető fontosságú

- a természeti erőforrások korlátjainak a felismerése és tiszteletben tartása,
- az emberi erőforrások gyarapíthatók,
- a társadalmi erőforrások gyarapíthatók,
- a gazdasági erőforrások gyarapíthatók.

Hangsúlyozni kell, hogy ezek között rendszerszintű összefüggések állnak fent!

Minden nemzedék anyagi, szellemi és lelki jólétének elősegítéséhez szükséges javak létrehozásának a négy alapvető erőforrás közül

- az emberi (humán) erőforrás gyarapításához a *személyes szeretet*
 - a társadalmi erőforrás gyarapításához a *társadalmi szeretet*
- szükséges.

Nincs más út: szeretet vagy pusztulás! Hogyan dönt az emberiség?

A szerző véleménye szerint nincs más út: vagy a szeretet útja, vagy az emberiség pusztulása. Világnézettől függetlenül az emberiség válaszút előtt áll: melyik utat választjuk? Az emberiség jövőjének, a fenntarthatóságnak egyetlen helyes útja az önzetlen szeretet! Csak az önzetlen szeretet bocsát meg, csak az emel fel, és csak az ad külső és belső békét, boldogságot!

A fenntarthatóság a döntésünktől függ! Ha egyéni, közösségi és társadalmi szinten a megbocsátó szeretet útját választjuk, akkor fenntartható lesz az élet és az önzetlen szeretet boldoggá is tesz, de ha nem ezt az utat választjuk, (vagy ha a Teremtő nem lép közbe), akkor biztos az emberiség elpusztulása!

A SZEMÉLYES SZERETET MEGVALÓSÍTÁSA A HÉTKÖZNAPOKBAN

A család meghatározó szerepe

A személyes szeretet melegágya, lényegi hordozója a család kellene legyen. Teréz anya az alábbiakat állapítja meg.

„A szeretet az otthonainkban kezdődik; a szeretet az otthonokban lakik...”

De szomorúan írta az alábbi gondolatokat.

„Sok a szenvedés azért, mert oly kevés a szeretet az otthonokban és a családi életben.”

„A szülőknek nincs idejük a gyerekekre,...egymásra, és így a családokban kezdődik a világ békéjének felbomlása...”

A témában fel kell használni Ferenc pápa „A családban megélt szeretetről” kezdetű apostoli buzdítását [38].

A szeretet megvalósítását önmagunknál kell kezdeni!

Igazán szeretni csak az képes, aki önmagát szereti. Ennek érdekében ismerjem meg önmagam, tanuljak, művelődjek, gyarapítsam a talentumaimat! Lelkiismeretemet tartsam éberem, számoljak el talentumaimmal! Szorongás helyett becsüljem önmagam! Szeressem önmagam!

A mások véleményének hatása

Meg kell vizsgálni önmagunkat, hogy hogyan reagálunk arra, hogy mások mit mondanak rólunk. Néhány fontos szabály az alábbi.

- A mások véleménye (csak) arra jó, hogy a lelkiismeretedet élőnek tartsad!
- Attól te nem leszel se jobb, se rosszabb, hogy mit mondanak rólad!
- Ha valaki „bánt”, akkor ne reá haragudj, hanem kérdezd meg önmagadat, vagy az Istent, hogy miért bántottak!
- Ne mástól várj dicséretet, hanem ha jót tettél, akkor te legyél elégedett! *„Isten látja munkám, s nekem ez elég!”*

Te hogyan ítélsz?

Kultúránk része lett az állandó ítélezés: bármit látunk, hallunk, rögtön ítélezünk arról, aki tett valamit! Nagyon fontos lenne, hogy ne a cselekvő személyt, hanem csak annak a cselekedetét ítéljük meg! *Ne ítéljetez, hogy ne ítéltessetek!* (Máté 7:1)

Mielőtt ítélnél, mérlegeld az alábbiakat. Megbízható forrásból származik-e az ismereted? Minden körülményt ismersz? Te abban a helyzetben, azokkal a talentumokkal biztosan másképpen cselekedtél volna?

Ne társadalmi sztereotípiák alapján ítéld!

Tökéletességet vársz a másiktól?

Polgári társadalmunk széles körben elterjedt, hogy mindenkitől a tökéletességet várjuk el. Itt is figyelembe kellene venni az alábbi szabályokat.

- Mit gondolsz? Kibírható az, ha mindenért szólsz, ami nem tökéletes???
- Ha minden rendben van, akkor ugye hallgatsz, hiszen minden rendben!!!??? Ugye a másik örülne, ha dicséred, hogy minden rendben?
- Ha a másik hibázik, akkor ugye elvárod, hogy kérjen bocsánatot? Te kérsz bocsánatot, ha hibázol?

A gyűlölet zsákutcája

Sajnálatos módon napjainkban az élet velejárója lett a gyűlölet. Sok családba is befészkelte magát a gyűlölet, vannak, ahol a testvérek gyűlölik egymást, a gyerekek a szülőket, sőt néhány sérült lelkű „önérintés” szülő még a gyermekét is gyűlöli, ha az valamit másképpen tesz, vagy másképpen értékeli, mint ahogy azt a szülő elvárná.

A „szemet-szemért, fogat-fogért” elv biztos pusztulás, ugyanis a gyűlölet gyűlöletet szít!

„Hogy miért ne fizessünk vissza rosszért rosszal? Mert ezáltal bennünk is helyet talál a rossz, így... immár két szívben van egy helyett.” (F.W.Foerster)

Ne feledjük! A gyűlölettől még senki sem lett boldog!

Megbocsátás

A történelem már sokszor bizonyította, hogy a „*Szemet szemért, fogat fogért!*” elv tarthatatlan, lásd példaként a Közel-keletet, a szomszéd gyűlöletet,...Csak a megbocsátó szeretet emelkedik a gyűlölet fölé, csak az eredményez békét!

Békét akarsz? Akkor Te bocsáss meg! Nem bocsátasz meg? Nem kötelező békében élned!

Az önzés csapdája

Meggondoltad, hogy mi az igényed, mire vágysz? Meggondoltad azt is, hogy a szeretteidnek, az embertársaidnak mik az igényei?

Felfogtad, hogy nem lehetsz önző, mert egymásra vagyunk utalva?

Ne feledd, a pénzzel sok mindent megszerezhetsz, de szeretetet pénzért nem fogsz kapni!

Te mikor segítesz másnak? Ha *ő* törődni fog velem, akkor *én* is törődni fogok vele! (Meddig fogunk egymásra várni?) Ha én nem segítek másokon, azért más fog segíteni rajtam?

Milyen hangulatot sugározol?

Ismered a történetet: a pohár félig van vízzel. Ez számodra azt jelenti, hogy *félig üres*, vagy azt, hogy *félig tele* van? Vannak, akik azért morognak, mert a rózsának tövise van. Te is a tövis miatt morogsz, vagy hálás vagy azért, mert a tövisek között rózsabimbók vannak?

Gondolkoztál azon, hogy környezeted hangulata milyen lesz, ha mindig azt hangoztatod, hogy de jó, hogy a pohár félig tele van, vagy ha azt, hogy rémes, hogy ez a pohár félig üres!

Mit teszel, ha valami nem úgy történt, mint ahogyan az remélhető lett volna?

Az élet nehéz kérdése, hogy hogyan reagálunk arra, hogy ha valami nem úgy történt, mint ahogyan az remélhető lett volna? Mit teszel, ha a gyermeked valamit rosszul csinált? Dühös vagy, letolod, bünteted? Mit teszel, ha te valamit rosszul csináltál? Hazugsággal leplezed? Kétségbe esel?

A szabályozásméletben ismert az *optimalitás elve*, amely azt mondja ki, hogy bármi is volt a kezdeti állapot és a kezdeti döntés, a további döntéseknek optimálisnak kell lenniük a kezdeti állapotból és a kezdeti döntésből eredő (rossz) állapothoz képest!!!

Ezen elv alapján ha a gyermeked valami rosszat tett, akkor nem kétségbe kell esni, nem szidni kell, hanem elő kell segíteni, hogy olyan állapotba kerüljön, hogy máskor ne tegye ezt a rosszat. Elő akarod segíteni, hogy gyermeked máskor ne hibázzon?

Ha te hibáztál, akkor a kétségbe esés helyett megpróbálsz elkerülni máskor a hibát?

Ha nem teheted azt, amit szeretnél

Gyakran kerülünk olyan helyzetbe, hogy nem tehetjük azt, amit szeretnénk. Mi ekkor a teendő? Talán ismered a mondást: ha nem tehetjük azt, amit szeretnénk, akkor elégedjünk meg azzal, hogy csak azt akarjuk, amit tehetünk.

De ha keresztény vagy, akkor ennél több is igaz: ekkor el kell fogadnunk az imánkban mondottakat: „Legyen meg a Te akaratod.”

A TÁRSADALMI SZERETET MEGVALÓSÍTÁSA A HÉTKÖZNAPOKBAN

Ahol a társadalmi szeretet kibontakozik

A társadalmi szeretet kibontakozása arra alkalmas, közös értékrendszert valló közösségekben lehetséges. Erre alkalmas közösség lehet a család, családok közössége, baráti közösségek, egyházközségek, keresztény mozgalmak, zárandok utak, cserkészlet, közös értékrendet képviselő társadalmi szervezetek stb.

A család meghatározó szerepe

A család nemcsak a személyes szeretet melegágya, hanem a társadalmi szeretet kialakításának is forrása. Fel kell ismerni, hogy a család nem csak az egyének szeretetét jelenti, hanem ideális esetben olyan közösség, amelynek közös célja kell legyen és az egyének célját ennek a közös célnak alá kell rendelni.

A témakör fontos forrása Ferenc pápa „A családban megélt szeretetről” kezdetű apostoli buzdítása [38].

Az Oltáriszentség a szeretet köteléke

A társadalmi szeretet kibontakoztatásának fontos mozgató rugója az Oltáriszentség méltó ünneplése. Hazánkban 1938-ban volt Budapesten a 34. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus. Érdemes felidézni, hogy a Budapesti Hírlap 1938.május 28-i számában *Eucharisztia és a katolikus akció* címmel megjelent cikk közölte Bornemisza Géza iparügyi miniszter alábbi gondolatait. „Társadalompolitika szempontból a felebaráti szeretet eszméje az emberiség együttműködésén az élet és a munka biztonságát és a létfenntartáshoz szükséges javak méltányos elosztását jelenti. A történelem tanúsága azt bizonyítja, hogy csak az a társadalom igazán erős, amely a felebaráti szeretet eszméjét a gyakorlatban is meg tudja valósítani.”

A társadalmi szeretet kibontakoztatásának fontos mozgató rugója kell legyen a Budapesten 2020-ban megrendezendő 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus is, amelynek sikeressége a hazai kereszténység felelőssége.

A társadalmi szeretet kibontakoztatásának sokféle további lehetősége is adott. Ilyen volt például az „Együtt Dicsőítsük az Oltáriszentségben jelen levő Jézust - EGYÜTT Óáltala, Óvele és Óbenne” elnevezéssel 2018. június 2. szervezett Szentségimádási lánc_a világ körül.

A társadalmi szeretet kibontakoztatásának további útjai

Közös értékrenddel rendelkező barátok is kialakíthatnak olyan közösségeket, ahol a tagok a közösségi szeretet alá rendelik magukat. Néhány fogolytábor is példája volt a társadalmi szeretetnek.

A társadalmi szeretet kibontakoztatásának lelki megalapozását szolgálja Ferenc pápa: „Az evangélium öröme” kezdetű apostoli buzdítása [36], és Ferenc pápa: „ÖrüljeteK és ujjongjateK” kezdetű apostoli buzdítása [39].

HIVATKOZOTT IRODALOM

[1] Zlinszky János: személyes közlés, 2018. június

[2] Veress Gábor: *Fenntarthatóság és etika*
Magyar Bioetikai Szemle, 2015/3, 95-104 o.

[3] Veress Gábor: *Fenntarthatóság és etika minőségügyi szemmel*
Magyar Minőség, XXV évfolyam, 03. szám, 12-26 o. 2016. március.

[4] Garaczi Imre (szerk): *A FENNTARTHATÓSÁG PERSPEKTÍVÁI A KÁRPÁT MEDENCÉBEN - Multidiszciplináris vizsgálatok*,
OOK-Press Nyomda, Veszprém, 2016.

Veress Gábor: *Fenntarthatóság és etika*, 223-241 o.

[5] Faragó Tibor: *A párizsi klímátárgyalások eredményei*
Magyar Energetika, 2016/1, 8-12 o.

[6] Faragó Tibor: *Világunk 2030-ban*
Külügyi Szemle, 2016,15. évf. 2 szám, 3-24 o.

- [7] Egyesült Nemzetek Szövetsége: „*Világunk átalakítása: a fenntartható fejlődés 2030-ig tartó programja*” című anyag, 2015 aug. 2.
- [8] COP 21 Párisi Klímacsúcs zárónyilatkozata, 2015.december 12.
- [9] Kerekes Sándor: *A környezet-gazdaságtan alapjai*
Budapest, 1998.
- [10] Náray-Szabó Gábor: *Fenntartható a fejlődés?*
Akadémiai Kiadó, Második, átdolgozott kiadás, 2006.
- [11] Lányi András: *A fenntartható társadalom*
L'Harmattan Kiadó, 2007.
- [12] Tóth Gergely: *A Valóban Felelős Vállalat - A fenntarthatatlan fejlődésről, a vállalatok társadalmi felelősségének (CSR) eszközeiről és a mélyebb stratégiai megközelítésről*
KÖVET-INEM Hungária, 2007.
- [13] Gyulai Iván: *A fenntartható fejlődés*
Az Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért Alapítvány, Miskolc, 2012
- [14] Papp Sándor: *A természet könyve*
Pannon Egyetemi Kiadó, Veszprém, 2013.
- [15] Ferenc pápa: „*Áldott légy (Laudato si')* – a közös otthon gondozása” című, 2015. jún. 20.-án kiadott enciklikája
Szent István Társulat, Budapest, 2015.
- [16] Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács: *Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia*, 2013.
- [17] A pápa üzenete a bonni klímakonferenciára: *A technikai megoldások szükségesek, de nem elegendőek*. 2017, november 19. Magyar Kurir
- [18] Noszlopi László: *Megmentő és felemelő szeretet*
Ecclesia Kiadó, Budapest, 1975.
- [19] Birher Nándor, Trosits András (szerk.): Egyetemes értékek lehetősége
Nemzetközi Konferencia, 2008.november 8. Veszprémi Hittudományi Főiskola
Kiadványa, 112. old
Veress Gábor, Kovács Károly: *Érték és szeretet*, 87-96 old.
- [20] Veress Gábor: *Jövők záloga a megmentő és felemelő szeretet*
Magyar Bioetikai Szemle, 2014/3, 120-130 old
- [21] Barna Attila, Borbándi Erik (szerk.): A béke gondolata Ábrahám örököseinél
META-95 Bt. Debrecen, 2017,
Veress Gábor: *A segítő szeretet minősége*, 87-95 old
- [22] Dante, Alighieri: *Isteni színjáték*
Magvető. Budapest, 2016.

[23] A szeretet a végső mozgatórugó – Ferenc pápa asztrofizikusokat fogadott a Vatikánban

2018. június 1. Magyar Kurir

[24] Dahlgaard, Jens, J., Dahlgaard, Su Mi Park, Edgeman, Rick L.: *Core value deployment: The need for a new renaissance*

Total Quality Management, 9 (4-5), S45-S50 (1998).

[25] Kasper, Walter: FERENC PÁPA : *A gyengédség és a szeretet forradalma*

Vigília Kiadó, Budapest, 2015.

[26] Ferenc pápa előadása a TED2017 konferencián, 2017.április 26-27.

[27] Ferenc pápa a papokhoz: *Nem az elvont igazság, hanem az emberekhez való hűség igazsága számít*, 2018.márc. 29. Magyar Kurir

[28] Szent XXIII János pápa: *Békét a földön* (Pacem in terris) enciklika,

Szent István Társulat, 1963.

[29] Szent II. János Pál pápa: *„Századik év”* (Centesimus annus) c. enciklika,

Szent István Társulat, 1991.

[30] Szent II. János Pál pápa: Üzenet a béke 37. világnapjára 2004. január 1. Magyar Kurir

[31] XVI. Benedek: *Az Isten szeretet* (Deus caritas est) kezdetű enciklikája

Szent István Társulat, Budapest, 2006.

[32] XVI. Benedek pápa beszéde a Latin-amerikai és Karibi Püspökök V. Általános Konferenciájának megnyitó ülésén, 2007.május 13. Magyar Kurir

[33] XVI. Benedek pápa beszéde a Szentszékhez akkreditált diplomáciai testülethez, 2007. Magyar Kurir

[34] Felhívás a „keresztény forradalomra”

Új Ember, 2008. február 25., 1 old.

[35] XVI. Benedek pápa: *Szeretet az igazságban* (Caritas in veritate) című enciklikája

Szent István Társulat, Budapest, 2009.

[36] Ferenc pápa: *„Az evangélium öröme”* kezdetű apostoli buzdítása

Szent István Társulat, Budapest, 2014.

[37] Ferenc pápa beszéde a bolíviai Santa Cruzban a Népi Mozgalmak Világtalálkozóján, melyet az Igazságosság és Béke Pápai Tanácsa és a Pápai Társadalomtudományi Akadémia hívtak össze. 2015. július 9-én

Greenpeace Magyarország, 2015.07.28.

[38] Ferenc pápa *„A családban megélt szeretetről”* kezdetű apostoli buzdítása

Szent István Társulat, Budapest, 2016.

[39] Ferenc pápa: *„Örüljete és ujjongjatok”* kezdetű apostoli buzdítása

Szent István Társulat, Budapest, 2018.